

**Bruxelles, 16 decembrie 2024
(OR. en)**

16933/24

**EJUSTICE 75
JURINFO 18
JAI 1879**

REZULTATUL LUCRĂRILOR

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Delegațiile
Nr. doc. ant.:	16593/24
Subiect:	Concluziile Consiliului privind utilizarea inteligenței artificiale în domeniul justiției

În cadrul reuniunii sale din 12-13 decembrie 2024, Consiliul (Justiție și Afaceri Interne) a aprobat un set de concluzii ale Consiliului privind utilizarea inteligenței artificiale în domeniul justiției. Textul aprobat de Consiliu figurează în anexă.

**CONCLUZIILE CONSILIULUI PRIVIND
UTILIZAREA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI**

I. INTRODUCERE

1. În ultimii ani, inteligența artificială (denumită în continuare „IA”) a devenit din ce în ce mai răspândită. Relevanța sa pentru sistemele judiciare ale statelor membre a crescut în mod semnificativ. Această evoluție oferă atât oportunități considerabile, cât și provocări pentru sistemul de justiție și a evidențiat necesitatea ca noi politici să fie adoptate cu promptitudine.
2. În paralel, Uniunea Europeană și statele sale membre asistă la o dezvoltare continuă a soluțiilor juridice, operaționale și tehnice care promovează cooperarea judiciară și accesul la justiție în cadrul procedurilor transfrontaliere în materie civilă, comercială și penală. Cooperarea transfrontalieră între statele membre în ceea ce privește schimbul de lecții desprinse, de bune practici, de expertiză și de informații privind realizările în ceea ce privește integrarea IA în sistemele lor de justiție respective este deosebit de importantă pentru asigurarea accesului egal la justiție în întreaga UE.

3. Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (denumit în continuare „Regulamentul privind IA”) este primul instrument legislativ cuprinzător din lume care reglementează IA. Regulamentul privind IA clasifică sistemele de IA pentru anumite aplicații din domeniul asigurării respectării legii, al justiției și al soluționării alternative a litigiilor¹ ca prezentând un grad ridicat de risc și le supune unui set de cerințe, cum ar fi proceduri de evaluare a conformității și controale, în vederea asigurării unui nivel ridicat de încredere.
4. Concluziile Consiliului din 9 iunie 2020 privind conturarea viitorului digital al Europei² au atras atenția asupra provocărilor create de digitalizarea sporită în economia și societatea europeană, inclusiv de IA. Concluziile Consiliului din 13 octombrie 2020 privind digitalizarea, intitulate „Accesul la justiție – valorificarea oportunităților oferite de digitalizare”³ au subliniat importanța tranziției digitale pentru creșterea eficacității și a eficienței sistemelor de justiție. Concluziile Consiliului din 20 octombrie 2023 privind capacitatea digitală pentru protejarea și asigurarea respectării drepturilor fundamentale în era digitală⁴ se axează pe capacitatea digitală a persoanelor și a sectoarelor care sunt esențiale pentru apărarea drepturilor fundamentale, cum ar fi justiția, precum și pe construirea unui mediu digital sigur în care drepturile fundamentale să fie protejate în mod corespunzător.

¹ În special sisteme de IA destinate a fi utilizate de către sau în numele unei autorități judiciare pentru a asista o autoritate judiciară în cercetarea și interpretarea faptelor sau a legii, precum și în aplicarea legii la un set concret de fapte sau destinate a fi utilizate în mod similar în soluționarea alternativă a litigiilor; [punctul 8 litera (a) din anexa III la Regulamentul privind IA].

² Concluziile Consiliului privind conturarea viitorului digital al Europei 2020/C 202 I/01, JO C 202 I, 16.6.2020, p. 1-12.

³ Concluziile Consiliului „Accesul la justiție – valorificarea oportunităților oferite de digitalizare” 2020/C 342 I/01, JO C 342 I, 14.10.2020, p. 1-7.

⁴ Doc. 14309/23.

5. Strategia europeană privind e-justiția (2024-2028) prezintă obiective strategice și operaționale, identifică acțiunile necesare pentru atingerea acestor obiective și stabilește baza pentru un mecanism de urmărire în vederea monitorizării progreselor înregistrate în ceea ce privește proiectele și inițiativele prezentate de statele membre sau de alte părți interesate. Aceasta include mobilizarea tehnologiilor inovatoare pentru a sprijini realizarea obiectivelor conturate. În plus, strategia recunoaște că transformarea digitală implică necesitatea de a identifica acțiuni specifice și adecvate, adaptabile la provocările și oportunitățile generate de IA și de alte tehnologii emergente.
6. În Concluziile sale din 5 martie 2024 privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE: promovarea încrederii prin protecție jurisdicțională efectivă și acces la justiție⁵, Consiliul a invitat Comisia să se asigure că perspectiva drepturilor fundamentale este inclusă în toate acțiunile UE legate de garantarea unei protecții jurisdicționale efective și a accesului la justiție, inclusiv prin valorificarea oportunităților oferite de digitalizare.
7. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a publicat studii și rapoarte pe teme conexe relevante, cum ar fi raportul intitulat „Getting the future right: Artificial intelligence and fundamental rights” (Soluții fericite pentru viitor – Inteligența artificială și drepturile fundamentale)⁶ și raportul „Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination” (Prejudecata algoritmică – Inteligența artificială și discriminarea)⁷.
8. O serie de organizații internaționale au adoptat, de asemenea, documente importante în domeniul IA. Ar trebui să se acorde o atenție specială:
 - a) Cartei etice europene privind utilizarea inteligenței artificiale (IA) în sistemele judiciare și în mediul lor, elaborată de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) din cadrul Consiliului Europei⁸, alături de orientările conexe ale CEPEJ privind utilizarea IA în sistemul judiciar,

⁵ Doc. **7127/24**.

⁶ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/artificial-intelligence-and-fundamental-rights>.

⁷ <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/bias-algorithm>.

⁸ <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

- b) Recomandării Consiliului Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică privind inteligența artificială⁹,
- c) Rezoluției Consiliului pentru Drepturile Omului al ONU (10 iulie 2024) privind promovarea și protecția tuturor drepturilor omului, a drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale, inclusiv a dreptului la dezvoltare¹⁰, în special dispozițiilor sale privind independența și imparțialitatea sistemului judiciar, a juraților și a evaluatorilor, precum și independența avocaților;
- d) Convenției-cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială și drepturile omului, democrația și statul de drept¹¹, care urmărește să se asigure că activitățile din cadrul ciclului de viață al sistemelor de IA sunt pe deplin coerente cu protecția drepturilor omului, a democrației și a statului de drept¹² și
- e) Raportului final referitor la guvernarea IA în folosul umanității al Organismului consultativ la nivel înalt privind inteligența artificială al Organizației Națiunilor Unite¹³.

⁹ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>

¹⁰ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/120/36/pdf/g2412036.pdf>

¹¹ Seria de tratate ale Consiliului Europei – nr. [225], [Vilnius, 5.IX.2024]

¹² Ar trebui remarcat că UE a semnat deja această convenție.

¹³ https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/governing_ai_for_humanity_final_report_en.pdf

9. IA are un potențial transformator enorm. Utilizarea sa poate facilita accesul la justiție și poate îmbunătăți promptitudinea, eficiența și eficacitatea procedurilor judiciare. Mai explicit, aceasta poate contribui, printre altele, la anumite sarcini de rutină sau auxiliare, cum ar fi orientarea persoanelor prin informațiile juridice, programarea audierilor, rezervarea sălilor de judecată sau prevenirea reidentificării persoanelor în cauză fie prin anonimizarea¹⁴ sau pseudonimizarea¹⁵ hotărârilor judecătorești, în conformitate cu normele privind protecția datelor. Astfel de îmbunătățiri ale procedurilor judiciare ar putea fi benefice atât pentru persoanele fizice, cât și pentru întreprinderile din UE. Acest lucru ar îmbunătăți sistemele juridice ale UE și ale statelor membre, oferind astfel avantaje competitive pentru UE.
10. Alte cazuri de utilizare prezintă riscuri mai mari. Cu toate acestea, sistemele de justiție ar trebui să profite de aceste cazuri de utilizare, cu garanții adecvate, deoarece IA are potențialul de a sprijini în mare măsură activitatea judiciară, cum ar fi sintetizarea conținutului judiciar, analizarea jurisprudenței, propunerea de texte, furnizarea de interpretare în timp real, tratarea cererilor colective sau sprijinirea procesului decizional.
11. Sunt importante inițiativele de cercetare și inovare menite să promoveze dezvoltarea de sisteme de IA adaptate, în conformitate cu legislația UE, pentru aplicații juridice speciale. Colaborarea dintre mediul academic, sectorul industrial, autoritățile judiciare sau alte autorități publice și profesioniștii din domeniul justiției este esențială pentru stimularea inovării și a progreselor în acest domeniu.
12. Este totodată extrem de importantă necesitatea de a continua formarea practicienilor din domeniul dreptului și a personalului administrativ al autorităților judiciare care sunt implicați în proceduri judiciare, în special având în vedere IA și alte evoluții tehnologice, la nivel național și la nivelul UE.

¹⁴ În conformitate cu considerentul 26 din Regulamentul (UE) 2016/679 (Regulamentul general privind protecția datelor).

¹⁵ În conformitate cu articolul 4 punctul 5 din Regulamentul (UE) 2016/679 (Regulamentul general privind protecția datelor).

II. CONCLUZIILE CONSILIULUI

A. CONSIDERENTE DE ORDIN GENERAL

13. IA ar trebui utilizată în domeniul justiției, cu respectarea deplină a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și în conformitate, printre altele, cu Regulamentul privind IA, cu Regulamentul general privind protecția datelor¹⁶ și cu Directiva privind protecția datelor în materie de asigurare a respectării legii¹⁷, pentru a asigura transparența, responsabilitatea și supravegherea, garantând că sistemele de IA sunt de încredere și sigure și că utilizarea lor respectă drepturile fundamentale. Prezentele concluzii se aliniază cerințelor pentru proiectarea, dezvoltarea și utilizarea sistemelor de IA, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul privind IA, și nu exprimă nicio intenție de a le depăși.
14. Accesul efectiv la justiție include dreptul la o cale de atac eficientă, dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare, astfel cum sunt consacrate la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Acestea sunt criterii esențiale pentru proiectarea, dezvoltarea sau utilizarea sistemelor de IA. Accesul la justiție ar trebui garantat tuturor, chiar și în situațiile în care persoanele fizice nu utilizează instrumente sau servicii informatice sau se află în situații vulnerabile.

¹⁶ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE, JO L 119, 4.5.2016, p. 1-88.

¹⁷ Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului, JO L 119, 4.5.2016, p. 89-131.

15. Sunt necesare orientări și standarde practice și ușor de utilizat pentru dezvoltarea și utilizarea etică și responsabilă a IA în domeniul justiției, în conformitate cu Regulamentul privind IA. Aceste orientări și standarde ar trebui să se bazeze pe schimburi și cooperare coordonate între Comisie, statele membre și părțile interesate relevante.
16. IA poate sprijini procesul decizional în cadrul procedurilor judiciare și al soluționării alternative a litigiilor, dar nu ar trebui să îl înlocuiască: procesul decizional final trebuie să rămână o activitate umană. Utilizarea IA în acest context este considerată de obicei ca prezentând un grad ridicat de risc și ar trebui să fie transparentă, trasabilă în mod corespunzător și explicabilă, precum și să facă obiectul supravegherii umane. Este esențial să se asigure că aceste principii sunt luate în considerare și evaluate atât în etapa de proiectare, cât și pe parcursul întregului ciclu de viață al sistemelor de IA utilizate în sectorul justiției.
17. În plus, asigurarea disponibilității unui volum mare de date de calitate este esențială pentru asigurarea unui mediu favorabil dezvoltării de sisteme de IA cu valoare adăugată.
18. Disponibilitatea hotărârilor judecătorești anonimizate sau pseudonimizate este un factor favorizant important pentru aplicațiile de IA în domeniul justiției, care necesită un acces pe scară largă la aceste hotărâri pentru a-și efectua analiza, în special în faza de antrenare a sistemelor de IA.
19. Consiliul invită Rețeaua Europeană de Formare Judiciară și autoritățile sau organismele naționale responsabile de formarea judiciară să țină seama de necesitatea formării și a capacitării profesioniștilor din domeniul justiției pentru a face față digitalizării sistemelor de justiție, în special utilizării IA în domeniul justiției, a se adapta la mediul juridic în continuă evoluție, a reduce lacunele în materie de competențe digitale și a consolida sensibilizarea cu privire la oportunitățile și riscurile pe care le prezintă sistemele de IA utilizate în domeniul justiției. Ar trebui dezvoltate și actualizate în continuare instrumentele existente pentru formarea axată pe digitalizarea justiției, inclusiv IA pentru profesioniștii din domeniul justiției.

20. Consiliul sprijină schimbul de informații și colaborarea între statele membre în ceea ce privește utilizarea IA în domeniul justiției – inclusiv prin intermediul platformelor existente –, axându-se pe subiecte prioritare și contribuind la obiectivele definite în Strategia europeană privind e-justiția 2024-2028. Acest lucru ar permite identificarea cazurilor de utilizare comună și a beneficiilor preconizate ale acestora, a provocărilor pe care le prezintă și a aspectelor care necesită îmbunătățiri.

B. INVITAȚIE ADRESATĂ COMISIEI

21. Comisia este invitată să exploreze în continuare potențialul IA în domeniul justiției și să sprijine statele membre în punerea în aplicare a Regulamentului privind IA.
22. Comisia este invitată să promoveze o finanțare adecvată pentru cercetarea în materie de IA în domeniul justiției, precum și dezvoltarea și utilizarea IA în domeniul justiției, în vederea creșterii competitivității generale a UE și a statelor sale membre la scară globală și a limitării sarcinilor administrative în ceea ce privește accesul la oportunitățile de finanțare din partea UE.
23. Prezentele concluzii ale Consiliului nu aduc atingere negocierilor privind cadrul financiar multianual post-2027.
24. Comisia este invitată să sprijine statele membre în eforturile lor menționate anterior de colectare și schimb de informații.

25. Comisia este invitată să creeze și să opereze, în limitele competențelor sale, un „set comun de instrumente în materie de IA în domeniul justiției”, ținând seama de posibilele sinergii cu „platforma de IA la cerere” deja instituită și cu alte inițiative ale UE privind interoperabilitatea și partajarea resurselor și a cunoștințelor legate de dezvoltarea, implementarea și utilizarea sistemelor de IA. Acest set de instrumente în materie de IA în domeniul justiției ar fi un registru de cazuri de utilizare a IA (în special actori, domeniu de aplicare, țintă, scop, funcționalitate, scenarii, beneficii preconizate) și de instrumente de IA în sectorul justiției. Instrumentele de IA care urmează să fie incluse în setul de instrumente, indiferent dacă sunt dezvoltate cu sau fără finanțare din partea UE, ar putea fi puse la dispoziția tuturor statelor membre. Acest set de instrumente în materie de IA în domeniul justiției ar putea încuraja crearea de fundamente și de cazuri de utilizare comune în rândul statelor membre în ceea ce privește utilizarea transfrontalieră a instrumentelor de IA în domeniul justiției.

C. INVITAȚIE ADRESATĂ STATELOR MEMBRE

26. Pe lângă setul de acte juridice și politici la nivelul UE, menite să consolideze cooperarea judiciară și accesul la justiție în cadrul procedurilor transfrontaliere în materie civilă, comercială și penală, statele membre sunt invitate, după caz, să valorifice și să adopte în sistemul lor de justiție noi soluții digitale, inclusiv de IA, pentru a îmbunătăți în continuare eficiența, echitatea și independența sistemului judiciar.
27. Statele membre sunt invitate să exploreze potențialul sistemelor de IA aflate în continuă evoluție, asigurând totodată respectarea drepturilor fundamentale, a normelor de protecție a datelor și a altor acte legislative aplicabile ale UE.
28. În conformitate cu Strategia europeană privind e-justiția 2024-2028, statele membre sunt invitate să colaboreze și să facă schimb de informații cu privire la utilizarea IA în domeniul justiției, precum și cu privire la instrumentele de IA, inclusiv cu privire la caracteristicile esențiale legate de aceste instrumente, cum ar fi configurarea sau descrierea funcționării lor și utilizarea software-urilor cu sursă deschisă.

29. Luând în considerare informațiile din „setul de instrumente în materie de IA în domeniul justiției” care urmează să fie operat de Comisie, statele membre sunt invitate să facă schimb de informații și să construiască fundamente comune în ceea ce privește cazurile de utilizare, utilizarea instrumentelor de IA și dezvoltarea transfrontalieră a acestora, pentru a îmbunătăți sistemele de justiție și a pregăti viitoare soluții de interoperabilitate, ținând seama de Cadrul european de interoperabilitate, care este o abordare convenită de comun acord în ceea ce privește furnizarea de servicii publice europene într-un mod interoperabil.
30. După cum s-a indicat deja¹⁸, sprijinirea practicienilor din domeniul dreptului, a profesioniștilor din domeniul IT și a autorităților sau organismelor competente, precum și colaborarea cu aceștia, ar trebui încurajate pentru a aborda mai bine și în timp util provocările transformării digitale. Pe lângă obligația de a lua măsuri pentru a asigura, în cea mai mare măsură posibilă, un nivel suficient de alfabetizare în domeniul IA pentru toți profesioniștii din domeniul justiției care utilizează IA¹⁹, formarea profesioniștilor din domeniul justiției și a personalului administrativ al autorităților judiciare ar trebui să se concentreze pe conștientizare. De asemenea, ar trebui să promoveze o mai bună înțelegere a implicațiilor și a riscurilor asociate IA, să îmbunătățească înțelegerea schimbărilor din legislația UE care răspund nevoilor economiei și societății digitale și să îmbunătățească utilizarea eficace a IA și a altor instrumente informatice pentru a promova eficiența sistemelor de justiție, conștientizând totodată riscurile inerente.
31. Statele membre sunt invitate să investească într-o infrastructură digitală securizată și în consolidarea capacităților în domeniul justiției pentru a sprijini implementarea tehnologiilor avansate, inclusiv a instrumentelor de IA utilizate în sistemele de justiție.

¹⁸ Punctul 19.

¹⁹ A se vedea articolul 4 din Regulamentul privind IA.